

Fons Gieles en de Maria-Ommegang te Bergen op Zoom.

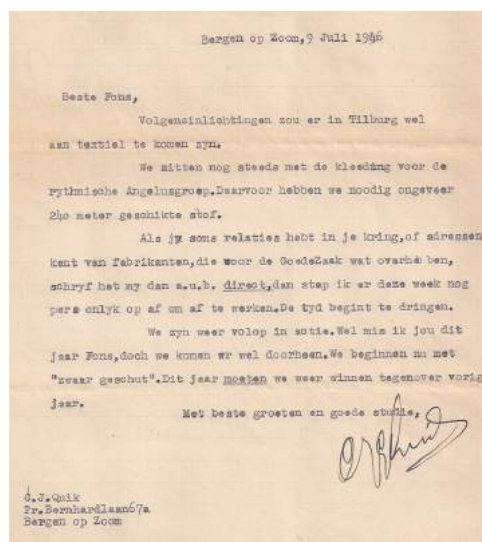
De Maria Ommegang, die nog jaarlijks door de straten van Bergen op Zoom trekt, vindt zijn oorsprong in de Middeleeuwen en werd na de Tweede Wereldoorlog nieuw leven ingeblazen. Op 15 augustus 1942 doet Kapelaan W. Ooijens het voorstel om, als Bergen op Zoom voor groot oorlogsgevaar zal worden gespaard, uit dankbaarheid daarvoor een Ommegang te doen trekken zoals in de Middeleeuwen de Kruisomwegang door de straten van Bergen op Zoom trok. (Voor meer achtergrondinformatie zie <http://mariaomwegang.nl/achtergrond>.) Fons Gieles heeft mede aan de basis gestaan van de eerste ontwerpen voor deze hernieuwde religieuze stoet.

Bij een stoet en evenement als dit hoort een affiche. Dat eerste affiche is door Fons Gieles gemaakt en betreft een linoleum-snede. Het bijzondere hiervan zijn de afmetingen waardoor bevestiging op een houten ondergrond nodig was.

De oorspronkelijke lino-snede en een originele afdruk van het eerste affiche in rood; niet bekend is of deze breed verspreid is geweest. De rechter afdruk in zwart-wit is wel breder gebruikt en daarvan bestaan nog een aantal exemplaren.

Al vroeg bestonden er goede contacten tussen Fons Gieles – in de eerste na de jaren na de oorlog nog wonend in Tilburg – en dhr Kees Quick, de grote drijvende kracht van de Maria Ommegang en groot Maria vereerder. Uit de correspondentie tussen beiden in 1946 kan men afleiden dat het verkrijgen van de juiste stoffen voor de kostuums in die tijd niet altijd een gemakkelijke zaak was.

Brief uit 1946 van Cees Quick aan Fons Gieles.

Dat de twee een goede band onderhielden blijkt ook uit een brief van begin 1947 van C. Quick aan Fons Gieles. Het geeft een mooi beeld van de tijd vlak na de oorlog en de geloofsbeleving in de stad.

C. J. QUIK
Bergen op Zoom, h. Januari 1947
Fr. Bernhardlaan 67a

Beste Fons,

Hartelyk dank voor je Kerstmis- en Nieuwjaarswensen en wensch ik je dan ook met bly genoed een Zeldig en Gelukkig Nieuwjaar.

Je wensch heeft me inderdaad getroffen Fons. Dat vind ik fyn van jou. Op de eerste plaats om je zelf Fons. Door de gedachten die jouw bezielen groei je als mensch, en die hebben we voor de toekomst zoo ontzettend hard nodig. Menschen die danken om andere menschen, niet om er van te plukken doch te geven, wat toch zoo mooi is en met gáden wil op zooveelerlei wyze kan worden beoefend.

Ja Fons ik denk nog dikwerf terug aan de avonden die we organiseerden echt om ons te verdiepen. Het stemt me bly hoe meerdere toch reeds Goed willenden de kost die ik behandelde te zwaar vonden of voor hen niet geschikt of na te volgen en toch ben ik er van overtuigd dat deze "geestelyke injecties" niet zonder vrucht zyn geweest.

Jammer dat er op het oogenblik nog zoo weinig rondom my zyn overgebleven. Wy, als Katholieken in Bergen hebben de laatste maanden een sterk overwicht en gezien de plannen die er bestaan van het "O.L. Vrouwe Gilde" zal gewerkt worden omoveral daar waar Kan, de Katholieke geest en sfeer voelbaar wordt. Maar jammer genoeg houden we in Bergen niet voldoende jonge kerels. Ik had al gedacht een paar jaar rust te kunnen gaan nemen, en jongeren het van my zonden overnemen, doch steeds moet ik er van mezelf een scheffe nog boven op doen.

In ieder geval dank ik boven alles O.L. Heer dat Hy me zoo byznder helpt en steunt by het werk ter Zyner eere en die van O.L. Vrouw. Ik zou er anders niets van terecht brengen en onherroepelyk mee vast koopen. Hoe meer er nou by komt, des te meer roep ik de hulp van Hierboven maar in, en merkwaardig het komt toch steeds op zyn pootjes terecht.

Beste Fons, ik ben er van overtuigd dat jy daar ook goed werk doet. In gedachten streven en verken we allen voor dezelfde goede Zaak. Maar we moeten nu vooral op volle toeren blyven werken, want het is er ook hier in ons goede Brabant zoo hard, hard nodig. Nou vooral moeten de besten de lichtende fakels in de duisternis van dezen tyd zyn. We hebben een wel groote verantwoordelykheid. We kennen de parabel van de talenten, van de dwaze en de wyze maagden en de strydvaardige vermaningen van Sint Paulus.

De Ommegang vraagt veel werk. Deze maand moeten er weer aan beginnen voor Augustus a.s. ik hoop je dan toch zeker 15 Augustus in Bergen te treffen.

Deel uit een brief van januari 1947 van Cees Quick aan Fons Gieles. Die schetst de gedachten van een gelovig en betrokken man die de steun van zijn mede-gelovig Fons mist.

Fons Gieles ontwierp ook enkele kostuums. Naast de Angelus groep was vooral de Ding-Dong groep met zijn blauw-rose kleurkeuze een opvallende verschijning. Tot op de dag van vandaag is deze kleurrijke groep een optimistische en hoopgevend element in de stoet. Daarnaast ontwierp hij ook enkele andere kostuum elementen zoals de blauw-witte kraag (zie afbeelding).

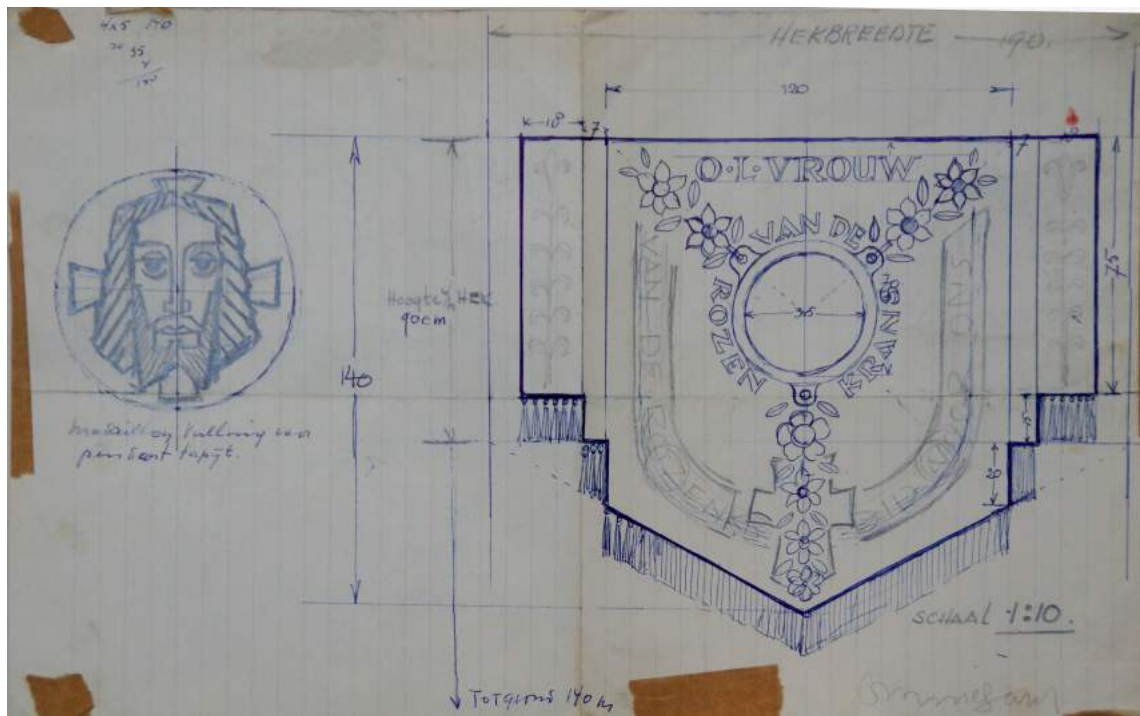

De DingDong groep met zijn opvallende kleurkeuze maakt nog steeds deel uit van de Maria Ommegang. De benaming is afgeleid van de belletjes die gedragen worden, goed te horen en te zien via https://www.youtube.com/watch?v=o_LmWBikvVY

Blauw-witte kraag ontwerp. De kleur blauw verwijst naar Maria, wit is de kleur van de zuiverheid en de letter M van Maria is in beide kleuren verwerkt, samen met het jaartal waarin de oorlog eindigde en de eerste Ommegang weer trok.

Een derde categorie waarin Fons Gieles bijdroeg aan de Ommegang waren de vaandels.

Eerste schets - ontwerptekening voor een vaandel inclusief afmetingen.

Centraal in de Ommegang staat de dank aan Maria voor het leed dat de stad bespaard is gebleven in de Tweede Wereldoorlog. Maria, en de Maagdkerk op de markt, hebben daarom een prominente plaats op het eerste affiche. Rondom Maria zijn er de verhalen rondom de zeven vreugden. In latere afbeeldingen worden deze zeven vreugden meer expliciet afgebeeld en centraal gesteld. Dit thema – De Zeven Vreugden van Maria – komt vaker en in verschillende verschijningsvormen terug in de werken van Fons Gieles.

De Zeven Vreugden van Maria, zwart-wit en in kleur.

Fons Gieles in zijn atelier. De Zeven Vreugden van Maria op de voorgrond als groot schilderij en werk in uitvoering en dat hij door zijn overlijden niet meer heeft kunnen voltooien. Op de achtergrond het grote olieverf schilderij van HMR in de Maagdkerk.

Omdat vele deelnemers in de loop van de jaren trouwe deelnemers bleken, werd op zeker moment gezocht naar een passende dank voor mensen die al 25 jaar aan de Ommegang deelnamen. Door Fons Gieles werd daarvoor in 1975 de onderstaande tekening gemaakt.

Ontwerp schetsen van elementen (boven) voor het uitendelijk ontwerp (onder) voor de dankbetuiging waarin de Bergenaren in verschillende groepen van de Ommegang rondom Maria trekken.

Drie vrouwen in het leven van Fons Gieles waren belangrijk: natuurlijk Liesbeth, zijn echtgenote, met daarnaast de Heilige Maria en St. Gertrudis, patrones en beschermheilige van de stad. Ook in de Ommegang is Gertrudis een belangrijk element. Naast de aandacht voor zijn gezin heeft Fons Gieles op vele wijze uiting gegeven aan zijn verering voor Maria en Gertrudis, niet in de laatste plaats middels zijn ontwerpen voor de glas-in-lood ramen van de Gertrudis kapel. Minder bekend is

zijn schilderij dat hij maakte in opdracht van Pierre van Giels waarin vele Bergse elementen afgebeeld zijn rondom St Gertrudis met het stadswapen van Beregen op Zoom.

Centrale deel van een groot olieverfschilderij waarin St Gertrudis is afgebeeld.

Jarenlang is Cees Quick de drijvende kracht geweest achter de Ommegang en was er een goede verstandhouding met Fons Gieles. Toen Cees Quick overleed was het dan ook niet verrassend dat het bidprentje, door Fons Gieles ontworpen, de Ommegang als thema bevatte.

Het bidprentje bij het overlijden van dhr. Quick

Uit de bovenstaande ontwerpen is goed te zien waar het huidige logo op de website van de Ommegang vandaan komt. Menig ontwerp van vlak na de oorlog zijn nog levend gebleven tot op de dag van vandaag zoals blijkt uit het onderstaand persbericht uit 2016:

Pastoor zegent nieuwe vlaggen voor Maria Ommegang

Door Remko Vermunt op 16 juni 2016

BERGEN OP ZOOM – Pastoor Paul Verbeek van de Lievevrouweparochie in Bergen op Zoom heeft woensdag in de Gertrudiskerk de nieuwe Maria Ommegangvlaggen gezegend. De vlaggen hangen sinds deze week in de binnenstad van Bergen op Zoom en zijn ontstaan uit een samenwerking tussen StaBoz, Sterck, de gemeente en Stichting Samenwerking. Naast de vlaggen werden ook de – speciaal voor de Maria Ommegang gemaakte- Lievevrouwekoeken van Bakkerij Stapelkamp gezegend.

Hingen er eerst Belgische vlaggen in de binnenstad van Bergen op Zoom in het thema van de Belgische week met een knipoog naar het EK, vanaf donderdag hangen er Maria Ommegangvlaggen door de stad. “Mocht België Europees kampioen worden, dan hangen we de vlaggen terug”, aldus Wim van Poppelen. Hij is bijzonder blij met de Maria Ommegangvlag.

Het logo van de vlag werd ontworpen door wijlen Fons Gieles. De vlag is nu gestyled door Pim Huijgens en gemaakt door Jan van Eekeren. “Deze vlag is een overeenkomst met de Maria Ommegang, omdat zij de levende kerststal en de Drie Koningen-optredens hebben verzorgd”, vertelt Van Poppelen. Na de inzegening door pastoor Paul Verbeek werden woensdag en donderdag de vlaggen opgehangen in de binnenstad door de Eerste Bergen op Zoomse Vlaggen Ophangcentrale.

Links:

<http://mariaommegang.nl>

<http://www.meertens.knaw.nl/bedevaart/bol/plaats/79>